

แนวทางการดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภท
ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๔

๑. กฎกระทรวงฯ มีผลใช้บังคับนับแต่วันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๕ เป็นต้นไป

๒. กฎกระทรวงฯ ไม่ตัดอำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ การออกกฎหมาย
เพื่อวางระเบียบการทำงานตามหน้าที่ให้การดำเนินคดีอาญาในหน้าที่ของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นไปโดยเรียบร้อย

(๑) กรณีพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองตรวจพบการกระทำความผิดตามกฎหมายที่กำหนดใน
กฎหมายฯ ซึ่งเป็นภารกิจของกระทรวงมหาดไทยโดยตรง ดังนั้น กฎกระทรวงฯ ข้อ ๒ จึงกำหนดว่า
ความผิดอาญาตามกฎหมายดังต่อไปนี้ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองสอบสวนได้

(๒) กรณีตำรวจตรวจพบการกระทำความผิดตามกฎหมายที่กำหนดในกฎหมายฯ
พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจยังคงมีอำนาจและหน้าที่สอบสวนดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ และประมวล
ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี

๓. คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๕ ให้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฯ ข้อ ๒ โดยตัด
กฎหมาย ๓ ฉบับ ออกจากกฎหมายฯ ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการพนัน กฎหมายว่าด้วยสถานบริการ และ
กฎหมายว่าด้วยอาวุธปืนฯ เพื่อให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจเป็นผู้สอบสวนและแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย
ข้อ ๗ “ในกรณีจำเป็นต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ในระหว่างสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองมอบตัว
ผู้ต้องหาฝากควบคุมไว้ ณ สถานีตำรวจแห่งท้องที่นั้น และให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบทำการควบคุมไว้”
ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างส่งเรื่องให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา

๔. กฎกระทรวงฯ ไม่มีผลยกเลิกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการสอบสวนคดีอาญา
บางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๐ ทั้งหมด แต่จะมีผลยกเลิกเฉพาะเนื้อหา
ในข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยฯ ที่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายฯ นี้ เนื้อหาที่ขัดหรือแย้งนั้นก็จะสิ้นผลใช้บังคับลงตามหลัก
กฎหมายใหม่ยกเลิกกฎหมายเก่า ดังนั้น การสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทตามกฎหมายฯ ยังคง
ถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเปรียบเทียบและการสอบสวนคดีอาญาบางประเภท
พ.ศ.๒๕๒๑ จนกว่าจะมีระเบียบใหม่ยกเลิกระเบียบเดิม

๕. ให้ที่ทำการปกครองจังหวัดปรับปรุงคำสั่งแต่งตั้งปลัดอำเภอทุกคนเป็นพนักงานสอบสวนฝ่าย
ปกครองตามกฎหมายฯ ข้อ ๔ ให้เป็นปัจจุบัน และให้นายอำเภอออกคำสั่งแต่งตั้งปลัดอำเภอที่มีความรู้
ความสามารถในการทำสำนวนการสอบสวนเข้าเวรประจำวัน และแต่งตั้งปลัดอำเภอที่ยังไม่สามารถทำสำนวน
การสอบสวนได้ให้เข้าเวรเปรียบเทียบคดีประจำวัน และจัดเจ้าหน้าที่ปกครอง หรือพนักงานราชการ หรือ
สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน หรือลูกจ้างปฏิบัติหน้าที่เสมือนคดีช่วยเหลือพนักงานสอบสวนด้านธุรการ
ทางคดี

๖. กำชับให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองศึกษาคู่มือการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภท
โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง เพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

๗. ดำเนินการจัดเตรียมแบบพิมพ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการสอบสวน ดังนี้

๗.๑ แบบพิมพ์ที่ใช้เป็นเล่ม เพื่อเป็นหลักฐานการรับคดี

(๑) คบ.๑ บัญชีรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

(๒) คบ.๒ รายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี

(๓) คบ.๕ บันทึกการเปรียบเทียบคดีอาญา

(๔) คบ.๑๒ สมุดคุมของกลาง

(๕) คบ.๑๙ ใบเสร็จรับเงิน

กรณีเกิดปัญหาในเรื่องแบบพิมพ์ดังกล่าวให้ใช้แบบพิมพ์ (คบ.) ที่บรรจุไว้ในอุปกรณ์เก็บข้อมูลแบบพกพา จัดทำเป็นเล่มชั่วคราว และรีบดำเนินการเบิกจ่ายโดยเร่งด่วนต่อไป สำหรับสมุดคุมของกลาง (คบ.๑๒) ให้ใช้สมุดปกแข็งที่เส้นแสดงรายละเอียดข้อมูลตามแบบ คบ.๑๒ กรณีไม่มี คบ.๑๙ ให้ใช้ใบเสร็จรับเงินอื่นที่ใช้ในราชการแทน คบ.๑๙

๗.๒ แบบพิมพ์ที่ใช้สำหรับการทำสำนวนการสอบสวนให้ใช้กระดาษ A๔ สีขาว ยกเว้น คบ.๔/๑ ใช้กระดาษสีชมพู โดยใช้ข้อมูลแบบพิมพ์ (คบ.) จากอุปกรณ์เก็บข้อมูลแบบพกพาที่ได้แจกจ่ายให้ทำการปกครองอำเภอและจังหวัดไปแล้ว

- (๑) คบ.๓ บันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษหรือพยาน
- (๒) คบ.๔ บันทึกคำให้การของผู้ต้องหา
- (๓) คบ.๔/๑ บันทึกคำให้การรับสารภาพ (กระดาษสีชมพู) ของผู้ต้องหา
ตามมาตรา ๒๐ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงฯ พ.ศ. ๒๔๙๙
- (๔) คบ.๗ บันทึกการเข้ามอบตัวผู้ต้องหา
- (๕) คบ.๗/๑ บันทึกการแจ้งสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา
- (๖) คบ.๘ บันทึกการควบคุมผู้ต้องหา
- (๗) คบ.๙ บันทึกนัดผู้ต้องหา
- (๘) คบ.๑๐ คำร้องขอประกัน
- (๙) คบ.๑๑ บัญชีของกลาง
- (๑๐) คบ.๑๓ หมายเรียกผู้ต้องหา
- (๑๑) คบ.๑๔ หมายเรียกพยาน
- (๑๒) คบ. ๑๕ แบบพิมพ์ลายนิ้วมือ ผู้ต้องหา
- (๑๓) คบ. ๑๖ รายงานการสอบสวน

๘. การตรวจสอบประวัติของผู้ต้องหา

(๑) ให้ใช้แบบพิมพ์ที่กรมการปกครองจัดให้หรือแบบพิมพ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยอนุโลม

(๒) ใช้หมึกพิมพ์ลายนิ้วมือที่กรมการปกครองจัดให้หรือหมึกชนิดเดียวกันกับที่ใช้ในราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(๓) การดำเนินการพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องหาต้องใช้ความชำนาญเฉพาะด้าน ให้นายอำเภอประสานความร่วมมือกับผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรท้องที่ จัดเจ้าหน้าที่ตำรวจให้คำแนะนำการปฏิบัติแก่พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองและเสมียนคดี

๙. งานสารบรรณที่เกี่ยวกับคดีอาญา การรับและส่งหนังสือให้แยกเป็นอีกส่วนหนึ่งต่างหากจากการรับและส่งหนังสือทั่วไปของจังหวัด อำเภอ

๑๐. การควบคุมตัวผู้ต้องหาระหว่างสอบสวน เนื่องจากกฎหมายฉบับที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงฯ เป็นกฎหมายปกครองที่กำหนดโทษทางอาญาไว้ด้วย เป็นความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูง การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานไม่ซับซ้อน ดังนั้น พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองควรใช้ดุลพินิจปล่อยตัวชั่วคราว (ให้ผู้ต้องหาประกันตัวได้) เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ และมาตรา ๔๐ (๗) ในคดีอาญาผู้ต้องหาไม่มีสิทธิได้รับการสอบสวนถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม มีสิทธิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

ดังนั้น ในชั้นสอบสวนผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการปล่อยชั่วคราว (ประกันตัว) เป็นหลัก การไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นข้อยกเว้น พนักงานสอบสวนจะใช้ดุลพินิจควบคุมตัวผู้ต้องหาระหว่างสอบสวนได้ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๗ ดังนี้

(๑) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๗ ให้อำนาจพนักงานสอบสวนควบคุมตัวผู้ถูกจับเพื่อทำการสอบสวนและต้องนำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน โดยให้พนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้ การใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนควบคุมตัวผู้ต้องหาไม่สามารถกระทำได้ตามอำเภอใจจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

(๒) ผู้ต้องหาที่จะถูกควบคุมตัวต้องเป็นผู้ถูกจับความผิดซึ่งหน้าหรือจับตามหมายจับ แล้วนำตัวผู้ถูกจับส่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดี แต่ถ้าเป็นกรณีผู้ต้องหาเข้ามาขอตัวต่อพนักงานสอบสวนเองหรือกรณีพนักงานสอบสวนออกหมายเรียกแล้วผู้ต้องหามาพบพนักงานสอบสวนตามหมายเรียกและยังไม่มีการออกหมายจับของศาล พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหา เมื่อสอบสวนเสร็จแล้วต้องปล่อยตัวไป

(๓) พนักงานสอบสวนจะใช้ดุลพินิจควบคุมตัวผู้ต้องหาได้เฉพาะกรณีมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวนและเพื่อป้องกันมิให้ผู้ถูกจับหลบหนีเท่านั้น ไม่สามารถควบคุมได้ตามอำเภอใจ

(๔) ถ้าผู้ถูกจับกระทำความผิดที่อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ลหุโทษ) พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เพียงระยะเวลาที่จะถามค่าให้การและที่จะรู้ตัวว่าเป็นใคร และที่อยู่ของเขายู่ที่ไหนเท่านั้น แล้วต้องปล่อยตัวไปไม่สามารถควบคุมตัวไว้ได้

(๕) ในชั้นสอบสวนผู้ต้องหาหรือผู้มิประโยชน์เกี่ยวข้องมีสิทธิยื่นคำขอให้ปล่อยตัวชั่วคราว (ประกันตัว) ผู้ต้องหาต่อพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖ พนักงานสอบสวนต้องรีบพิจารณาคำร้องโดยเร็ว ตามมาตรา ๑๐๗ หากพนักงานสอบสวนไม่ให้ประกันตัวก็ต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งตามมาตรา ๑๐๘/๑ คือ

(๕.๑) ผู้ต้องหาจะหลบหนี

(๕.๒) ผู้ต้องหาจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน

(๕.๓) ผู้ต้องหาจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น

(๕.๔) ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่หน้าเชื่อถือ

(๕.๕) การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงานหรือการดำเนินคดีในศาล

คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผล และต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

กรณีมีเหตุจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหา หากไม่สามารถให้ประกันตัวได้ เช่น กรณีปลอมบัตรประจำตัวประชาชน มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี หรือกรณีคนต่างด้าวสวมตัวคนไทยทำบัตรประจำตัวประชาชน มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๕ ปี ผู้ต้องหาไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง น่าเชื่อว่าจะหลบหนี เป็นต้น ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองรีบสอบสวนผู้ต้องหาให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ระหว่างสอบสวนให้ควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ที่ห้องสอบสวนหรือห้องอื่นที่เหมาะสมและจัดกำลังสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนช่วยเหลือในการควบคุมตัวเพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาหลบหนี และนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องขอหมายขังต่อศาลภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกจับและถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง

๑๑. การประกันและหลักประกัน ให้ใช้หลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวและหลักประกันตามกฎหมายว่าซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๐ วรรคสาม ห้ามเรียกหลักประกันเกินควรแก่กรณีซึ่งกฎหมายฯ ให้ใช้หลักเกณฑ์ของสำนักงานอัยการสูงสุดและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยอนุโลมมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

(๑) ความผิดลหุโทษต้องปล่อยตัวไปโดยไม่มีประกัน

(๒) ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว

- กำหนดวงเงินประกันสูงสุดได้ไม่เกินร้อยละ ๓๗.๕ ของอัตราโทษปรับขั้นสูง

สำหรับความผิดนั้น

(๓) โทษจำคุกอย่างน้อยสูงไม่เกิน ๓ ปี อยู่ในอำนาจศาลแขวง

- กำหนดวงเงินประกันขั้นสูงได้ไม่เกิน ๗๕,๐๐๐ บาท แต่ไม่ได้กำหนดวงเงินขั้นต่ำไว้

จึงเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวน

(๔) โทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่า ๓ ปี แต่ไม่เกิน ๕ ปี อยู่ในอำนาจศาลจังหวัด

- กำหนดวงเงินประกันขั้นสูงไม่เกิน ๗๕,๐๐๐ บาท แต่ไม่ได้กำหนดวงเงินขั้นต่ำไว้

จึงเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวน

(๕) โทษจำคุกเกิน ๕ ปี อยู่ในอำนาจศาลจังหวัด

- กำหนดวงเงินประกันขั้นสูงไม่เกิน ๑๕,๐๐๐ บาท ต่อระหว่างโทษจำคุก ๑ ปี แต่ไม่ได้

กำหนดวงเงินขั้นต่ำไว้ จึงเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวน เช่น โทษจำคุก ๑๐ ปี เรียกวงเงินประกันขั้นสูงได้ไม่เกิน $10 \times 15,000 = 150,000$ บาท

๑๒. ให้ที่ทำการปกครองจังหวัดจัดทำข้อมูลในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในพื้นที่สนับสนุนพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(๑) การจัดหาทนายความ กรณีผู้ต้องหาต้องการให้รัฐจัดหาให้ โดยจัดทำบัญชีรายชื่อทนายความในท้องที่ และเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ โดยประสานข้อมูลจากสภาทนายความจังหวัด

(๒) การจัดหา นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ กรณีผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือพยานเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ร้องขอให้เข้าร่วมในการสอบปากคำเด็ก โดยจัดทำบัญชีชื่อนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ในท้องที่ และเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ โดยประสานข้อมูลจากยุติธรรมจังหวัด หรือสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๓) การจัดหาล่ามในท้องที่ ให้ผู้ต้องหาหรือพยาน โดยจัดทำข้อมูลล่ามที่สามารถติดต่อได้ โดยประสานข้อมูลจากกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัด หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๔) การจัดหาที่ปรึกษากฎหมาย ให้แก่เด็กหรือเยาวชนอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ต้องหาคดีอาญา โดยจัดทำบัญชีรายชื่อและเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ โดยประสานข้อมูลจากสภาทนายความจังหวัด หรือศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีเขตอำนาจ

(๕) การประสานความร่วมมือและการปฏิบัติงานร่วมกับกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดและสถานีตำรวจภูธรท้องที่

(๖) การประสานงานความร่วมมือและการปฏิบัติงานร่วมกับสำนักงานอัยการที่เกี่ยวข้องในท้องที่

(๗) จัดทำข้อมูลการประสานงานและการติดต่อกับสถานพินิจในท้องที่

(๘) จัดทำข้อมูลในการแนะนำการติดต่อราชการกับศาลแขวง ศาลจังหวัด ศาลเยาวชนและครอบครัว และศาลทหาร (ถ้ามี) เพื่อให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองสามารถยื่นคำร้องขอหมายค้น หมายจับ ผัดฟ้อง ผากซัง ตรวจสอบการจับกุม และดำเนินการอื่นๆ ที่เกี่ยวกับศาลที่มีเขตอำนาจได้อย่างถูกต้อง
